

Erfgoeddeal Provinsje Fryslân

ONDERWERP: Waddenkust – k(l)eigoed!

Datum: 31 maart 2020

- [korte samenvatting van een paar zinnen van het project?](#)

In dit project worden langs de Friese Waddenkust gebiedsgerichte opgaven aan elkaar gekoppeld. Het gaat om krimp, leefbaarheid, erfgoed, leegstand en over cultuurtoerisme en circulaire economie. In vier tot zes leegstaande, leegkomende of verpauperde karakteristieke panden worden aantrekkelijke en verduurzaamde logies-accommodaties gerealiseerd. De realisatie komt tot stand na een prijsvraag voor het beste plan per pand, een publieksmarkt en -participatie. Door de aanpak en koppeling van opgaven ontstaat een vliegwiel waarmee krimp omgebogen wordt naar kracht.

- [welke ruimtelijke transitie staat hier centraal? Klimaatadaptatie, energietransitie en duurzaamheid of stedelijke groei en/of krimp?](#)

Bijgedragen wordt aan transitieopgave krimp die aanwezig is in het krimpgebied Noordoost Fryslân en het anticepeergebied Noordwest Fryslân. Door de bevolkingskrimp komen voorzieningen in de knel en ontstaat leegstand en verwaarlozing van panden. Hierdoor staat de leefbaarheid van het gebied onder druk.

- hoe draagt erfgoed bij aan deze ruimtelijke transitieopgaven?

De Friese Waddenkust heeft veel karakteristieke panden die o.a. door de bevolkingskrimp leeg komen te staan of verwaarloosd zijn. Voorbeelden zijn kerkgebouwen, vaak van Middeleeuwse oorsprong, die samen de hoogste kerkdichtheid van Europa vormen. Andere voorbeelden zijn boerderijen, schoolgebouwen, zuivelfabriekjes of dorpscafés. Ze liggen veelal in mooie ensembles van karakteristieke terpdorpen of in drie van de historische Friese 11-steden: Dokkum, Franeker of Harlingen. Het omliggende terpenlandschap, gelegen aan de Waddenzee (Unesco Werelderfgoed) is uniek. Panden, dorpen en steden, het cultuur- en natuurlandschap hebben een hoge belevingswaarde en boeiende verhalen te vertellen. Dit maakt het gebied in potentie interessant voor de groeiende groep cultuurtoeristen. Niet voor niets vormen de Wadden en Waddenkust een speerpunt in de Friese opgave voor toerisme en recreatie. Specifieke kans biedt het religieus erfgoed. Het NBTC is geïnteresseerd in het ontwikkelen van arrangementen en er zijn kansen voor het aanhaken op het project "Grootste Museum van Nederland". Andere kans is het aanhaken op de ontwikkeling van erfgoedensembles in deze regio, waaronder het iconische Hogebeintum.

Dit gebied biedt daarom een kans om opgaven voor erfgoed te koppelen aan andere aanwezige opgaven voor krimp en cultuurtoerisme. Dit gebeurt in dit project door in vier tot zes concrete leegstaande of verpauperde karakteristieke panden aantrekkelijke en verduurzamde logiesaccommodaties te realiseren. De keuze komt tot stand na een prijsvraag per pand, waarin creativiteit voor verduurzaming en businesscase en architectonische ontwerpkracht gericht op herbestemming wordt uitgelokt. Ander onderdeel vormt een publiekmarkt en participatie van lokale bewoners en ondernemers. Een specifieke kans is om dit te koppelen aan de aanwezige Dorps Ontwikkelingsmaatschappijen (DOM). Bij deze publieksparticipatie is een koppeling aan Panorama2028 kansrijk waarin 'bottom based' ontwikkelingsvraagstukken worden verrijkt en een nieuw gebiedsperspectief ontstaat. Ook is een kans om de RUG/Campus Fryslân hierbij te betrekken m.b.t. krimp, participatie en duurzaam ondernemerschap. De winnaars van de prijsvraag per pand, krijgen een eenmalige subsidie voor de onrendabele top binnen een duurzame exploitatie.

Effecten van de inzet van erfgoed voor het krimpgebied:

- a. groei van cultuurtoerisme en toeristische bestedingen met stimulans voor voorzieningen;
- b. erfgoed als vestigingsfactor voor ondernemers en stimulans werkgelegenheid;
- c. herbestemd erfgoed dat bijdraagt aan een mooie en betekenisvolle leefomgeving;
- d. benutting ontwerpkracht voor ruimtelijke en architectonische kwaliteit;
- e. draagvlak voor planvorming en waardering van eigen leef- en werkomgeving;
- f. vliegwieleffect, ombuigen van een negatieve spiraal, van krimp naar kracht;
- g. voorbeeldwerking voor andere krimpgebieden en bijdrage aan de wetenschap (koppelkansen RUG-Campus Fryslân)

- wat zijn de meerkosten van het verbinden van erfgoed aan deze transitieopgaven (het erfgoed inclusief maken van de opgave)

De meerkosten bestaan uit de volgende onderdelen:

- het koppelen van herbestemming en verduurzaming van karakteristieke panden. Voor realisatie is hierbij vaak sprake van verhoudingsgewijs hoge investeringslast die doorwerkt in de meerjarige exploitatieresultaten. Deze drempel geldt in versterkte mate voor krimpgebieden waar het cultuurtoerisme nog niet ontwikkeld is. Met een subsidie als investeringsbijdrage wordt een duurzame exploitatie vereenvoudigd;
- voorbereiding en participatie: prijsvraag, publieksmarkt en participatie.

Totale indicatieve meerkosten: € 1.000.000,--

- wat wordt er precies gedaan in de projecten? (Gaat het om een 'schop in de grond', voorbereidingsfase, ontwerp, participatieproces)

Het gaat om de daadwerkelijke realisatie van 4-6 duurzame herbestemmingen van karakteristieke panden met een voorbeeldfunctie. Daarnaast om een voorbereidingsfase met een prijsvraag met ontwerpogave en businesscase, een publieksmarkt en publieksparticipatie.

- Zijn er gemeenten en provincies in beeld? Zij moeten namelijk de projecten officieel indienen, want financiering loopt via het provinciefonds of het gemeentefonds.

Het project zal worden ingediend door de provincie Fryslân.

- is er zicht op medefinanciering vanuit gemeenten en provincies? En zo ja, welke?

Beoogd wordt € 500.000,-- bij te dragen door de provincie Fryslân vanuit de opgaven voor erfgoed, cultuurtoerisme en circulaire economie.

- Met welke andere partijen (naast overheden) wordt er samengewerkt? Bijv. lokale/provinciale erfgoedverenigingen/organisaties.

Beoogd: gemeenten Noardeast-Fryslân, Waadhoeke en Harlingen, Marketingorganisatie Merk Fryslân, Kenniscentrum Herbestemming Noord, Boei, SKNN, RUG/Campus Fryslân (krimp, participatie, duurzaam ondernemerschap), St. Erfgoed en Publiek, DOM's, FB Oranjewâld, Toeristische ondernemersnetwerken, organisatie kwaliteitskeurmerk logiesaccomodaties.

